

فصل ششم

کنترل توان راکتیو و ولتاژ

Reactive Power & Voltage Control

در سیستم دوباس زیر افت ولتاژ مابین آنها بصورت زیر نوشته می‌شود :

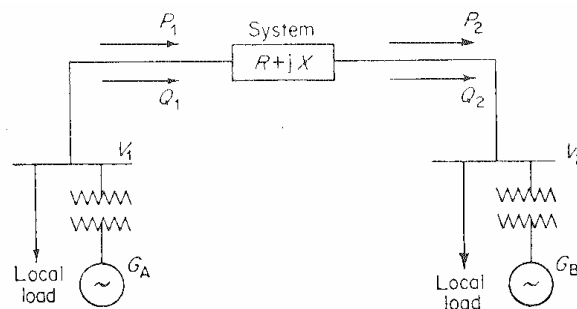
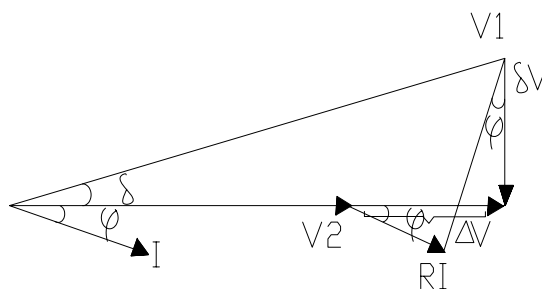

Figure 4.7 Two generating stations linked by an interconnector of impedance $(R + jX)\Omega$. The rotor of A is in phase advance of B and $V_1 > V_2$.

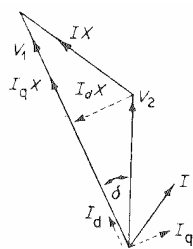
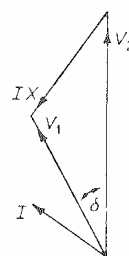

Figure 5.1 Phasor diagram for system shown in Figure 4.7; $V_1 > V_2$. Resistance of line zero, inductive reactance X ohms. I_d and I_q in-phase and quadrature components of the current I .

Phasor diagram for system in Figure 4.7. $V_2 > V_1$.

$$V_1^2 = (V_2 + \Delta V)^2 + \delta V^2 = (V + RI \cos \varphi + I \sin \varphi)^2 + (XI \cos \varphi - RI \sin \varphi)^2$$

$$\Delta V = \frac{RP + XQ}{V_2}, \quad \delta V = \frac{XP - RQ}{V_2}$$

$$\text{If } \delta V \ll V_2 + \Delta V \text{ then } V_1^2 = \left(V_2 + \frac{RP + XQ}{V_2} \right)^2$$

$$\text{and } V_1 - V_2 = \frac{RP + XQ}{V_2} = \Delta V$$

بنابراین اختلاف ولتاژ بین دوشین V_2, V_1 توسط رابطه تقریبی ΔV بیان می شود.

$$\Delta V = \frac{RP + XQ}{V_2}$$

$$Q = \frac{V_2 \Delta V}{X} - \frac{R}{X} P$$

اگر X, V_2 ثابت باشند و رابطه بین قدرت اکتیو و راکتیو

$$Q = K - \frac{R}{X} P$$

$$Q' = K - \frac{R}{X} P' \Rightarrow Q - Q' = \frac{R}{X} (P' - P)$$

تغییرات در توان اکتیو باعث تغییرات در توان راکتیو می شود. اما مقدار R بخاطر بزرگ بودن X مقدار کوچکی است و می توان در قسمت دوم صرف نظر کرد. پس می توان نتیجه گرفت که تغییرات اندازه ولتاژ بیشتر در ارتباط با تغییرات توان راکتیو است.

$$Q \propto V_2$$

$$\left\{ \begin{array}{l} > 0 \\ < 0 \end{array} \right. \text{ در مولد}$$

$$\left\{ \begin{array}{l} < 0 \\ > 0 \end{array} \right. \text{ در بار (ترانسفورماتورها، خطوط، کابلها)}$$

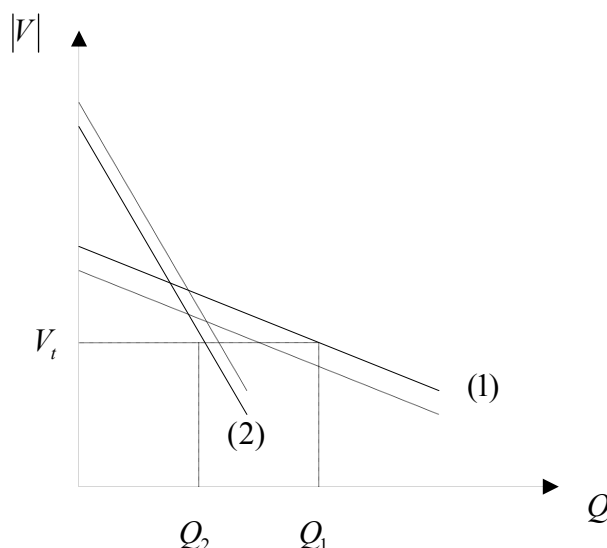
ارتباط بین این دو کانال تولید مشابه هم هستند این دو موضوع را موضوع دوگانه گویند.

dual concept applying to P' V.S. f and $|V|$ V. S. Var

در بحث پارالل بار بین دو ژنراتور در اینجا نیز قابل بحث است.

$$\left\{ \begin{array}{l} P, F \\ Q, V \end{array} \right\} \text{ رابطه دوگانه}$$

برای کم کردن قدرت واحد ۱ و زیاد کردن قدرت واحد ۲ با کم کردن قدرت واحد ۱ برای ثابت بودن فرکانس بایستی مشخصه آن به پائین آمده و به یک V دیگر افت پیدا خواهد کرد. برای رساندن V به V_t بایستی تحریک ژنراتور ۲ را زیاد کنیم که با اینکار مشخصه ۲ به بالا می‌رود.

میزان قدرت راکتیو در ژنراتور بوسیله نسبت اتصال کوتاه (عکس راکتانس سنکرون) مشخص می‌شود. در اینصورت میزان جذب یا تولید قدرت راکتیو در ژنراتور بستگی به پیش فاز (زیرتحریک Under excited) یا پس فاز (فوق تحریک Over excited) بودن ژنراتور دارد. برای یک ژنراتور ۲۰۰ MW و ضریب قدرت ۰/۸۵ با میزان پایداری ۱۰ درصد ظرفیت قدرت راکتیو برابر ۴۵ MVAR است.

مقدار قدرت راکتیو جذب شده در بار نیز به میزان $I^2 X$ ارتباط دارد.

در برخی از بارها که در آنها خازن وجود دارد (در خطوط طویل) تبدیل به تولیدکننده قدرت راکتیو می‌شوند. در ترانسفورماتورها اغلب قدرت راکتیو جذب می‌شود.

راکتانس ترانسفورماتور $X_{T(pu)}$

قدرت تولید توان نامی $3VI_{rated}$

$$X_{T(pu)} = X_{Base} X_T = \frac{V}{I_{rated}} X_T$$

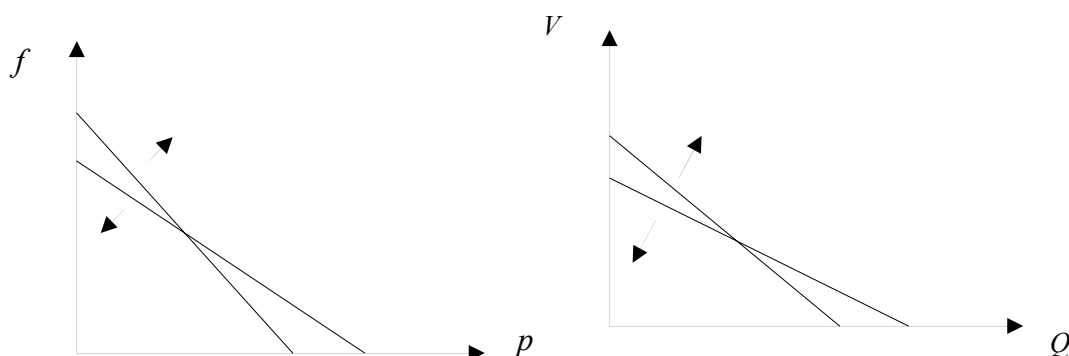
$$3I_{rated}^2 \frac{VX_T}{I_{rated}} = 3 \frac{I^2 V^2}{(IV)_{rated}} X_T = \frac{(VA_{load})^2}{VA_{rated}} X_T$$

کابل‌ها با ظرفیت بالا به مثابه ژنراتورهای تولید قدرت راکتیو هستند.

در یک کابل $270KV$ و $240MVA$ مقدار قدرت راکتیو تولیدی $\frac{MVAR}{Km} = 7/5 - 6/25$ است.

$$\begin{array}{ll} 1/9 & 132 KV \\ 0/125 & 33 KV \end{array}$$

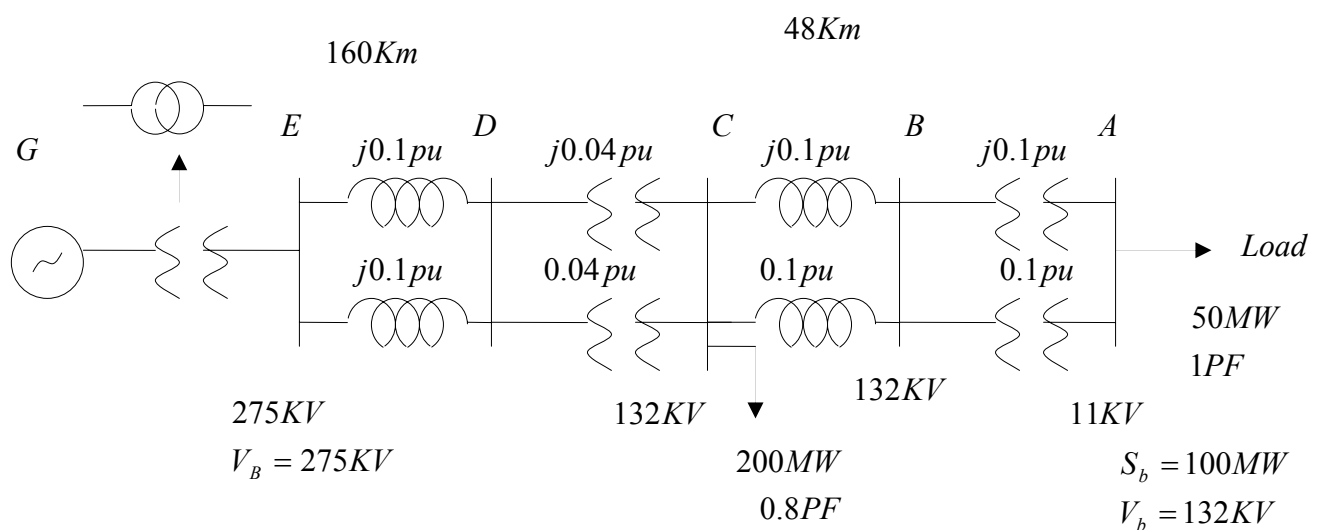
P	V.S	f	V	V.S	Var
۱- کنترل سرعت محرکه اصلی			۱- کنترل میدان تحریک ژنراتور		
۲- فرکانس			۲- ولتاژ ترمینال		
۳- $P_L = P_1 + P_2$			۳- $Q_L = Q_1 + Q_2$		
۴- f V.S P			۴- $ V $ V.S Q		
۵- بوسیله افزایش سرعت نیروی محرکه فرکانس تنظیم $f \propto P$			۵- بوسیله افزایش تحریک یکی از ژنراتورها ولتاژ ترمینال تنظیم $Q - V \propto AVR$		
۶- برای کنترل فرکانس کنترل نیروی محرکه دو نیروگاه بصورت عکس هم عمل می‌کنند.			۶- برای کنترل ولتاژ ترمینال تحریک دو نیروگاه بصورت عکس هم عمل می‌کنند.		

پس بین این دو سیستم يك دوگانگي دیده مي‌شود. پس ژنراتور خودش يك عامل جذب براي كنترل بار است فقط عيب آن اين است كه قابليت و ظرفيت آن بحد كافي نيست و نمي‌توان تمامي بار شبکه را بوسيلة ژنراتور تنظيم نماييم.

المانهاي موجود در شبکه ترانسفورمرها كه همواره قدرت راكتيو جذب مي‌كنند خطوط انتقال مخصوصاً خطوط انتقال طولاني و كابل‌ها كه قدرت راكتيو ايجاد مي‌كنند مخصوصاً در بار كه ژنراتورها خود مي‌توانند توليد و يا جذب قدرت راكتيو كنند و يا موتورهاي سنكرون بعنوان كمپانزاتور كه با دست زدن به تحريك آنها مي‌شود كه آنرا بعنوان مولد قدرت راكتيو بكار برد.

مثال : يك بار با ظرفيت 50MW با ضريب قدرت واحد در شين A در شبکه زير مفروض است. در اين شبکه براي تنظيم ولتاژ چقدر قدرت راكتيو احتياج است تا ژنراتور توليد نمايد كه بايد آيا به تنهائي كافي است يا نه؟

$$V \propto Q \begin{cases} Q_G \\ Q_C \\ Q_L \end{cases}$$

از انتهاي خط شروع کرده و جلو مي‌رويم و مقدار قدرت اکتیو و راكتیو موردنیاز را در بارها بدست آوریم.

در شين A $P = 0.5 Pu$ $Q = 0$

$$X_{AB} = X_{BC} = 0.05$$

در شين B

$$X_{CA} = 0.05 + 0.05 = 0.1$$

افت قدرت راکتیو خط (فقط سلفی است) $I^2 X_{CA} = ?$

$$|I|^2 = \frac{Q^2 + P^2}{V_2} = \frac{0^2 + 0.5^2}{1}$$

$$I^2 X_{CA} = \frac{0.5^2}{1} \times 0.025 = Q_{CA}$$

$$\cos \varphi = 0.8 \rightarrow Q = \tan \varphi \times P = 1.5$$

$$P_C = 2 + 0.5 = 2.5 \text{ pu} \quad Q_c = 0.025 + 1.5 = 1.525 \quad \text{در شین C}$$

$$X_{EC} = X_{ED} + X_{DC} = 0.05 + 0.02 = 0.07$$

$$I^2 X_{EC} = \frac{1.525^2 + 2.5^2}{1} \times 0.07 = 0.6$$

اگر از تلفات ترانس و ژنراتور صرفنظر شود

$$\begin{cases} P_E = P_{EC} + P_C \\ P = 2.5 \text{ pu} \end{cases} \quad \begin{cases} Q_E = Q_{EC} + Q_C \\ Q = 1.525 + .6 = 2.125 \text{ pu} \end{cases} \rightarrow \cos \varphi = .7619$$

حال باید دید ژنراتور تحت این PF و قدرت می تواند ظرفیت تولید داشته باشد یا نه؟

رابطه بین ولتاژ و قدرت اکتیو و راکتیو در يك نقطه (باس)

در يك نقطه ولتاژ تابع قدرت اکتیو و راکتیو است.

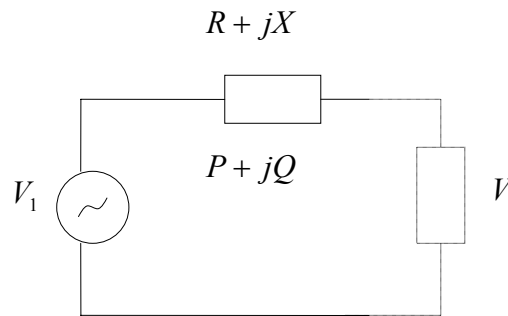
$$V = f(P, Q)$$

$$dV = \frac{\partial V}{\partial P} dP + \frac{\partial V}{\partial Q} dQ$$

$$\frac{\partial P}{\partial V} \cdot \frac{\partial V}{\partial P} = 1 \quad \frac{\partial Q}{\partial V} \cdot \frac{\partial V}{\partial Q} = 1$$

$$(۱) \quad dV = \frac{dP}{\frac{\partial P}{\partial V}} + \frac{dQ}{\frac{\partial Q}{\partial V}}$$

تغییرات ولتاژ در يك نقطه بستگی به تغییرات قدرت اکتیو و راکتیو نسبت به ولتاژ دارد که این تغییرات می تواند قبلاً مشخص شود. برای پیدا کردن این تغییرات در يك مدار ساده بصورت زیر اقدام می شود.

$$\Delta V = \frac{RP + XQ}{V}$$

$$(V_1 - V) V = RP + XQ$$

حال اگر V_1 ثابت باشد V بستگی به مقدار قدرت انتقالی اکتیو و راکتیو دارد. این معادله را نسبت به P حل می‌کنیم :

$$P = \frac{(V_1 - V)}{R} V - \frac{XQ}{R}$$

$$Q = \frac{(V_1 - V)}{X} V - \frac{RP}{X}$$

$$\frac{\partial P}{\partial V} = \frac{V_1 - 2V}{R}$$

$$\frac{\partial Q}{\partial V} = \frac{V_1 - 2V}{X}$$

با جایگزین کردن این دو معادله در بالا داریم : (۱)

$$dV = \frac{dP.R + dQ.X}{V_1 - 2V}$$

هرگاه $dV = 0$ ثابت باشند V_1, dV

$$R dP + X dQ = 0 \rightarrow dQ = -\frac{R}{X} dP$$

تغییرات قدرت اکتیو نسبت به تغییرات قدرت اکتیو

$$V \propto Q \propto P \propto f$$

ضریب سفتی یا stiffness یک ناحیه که قبلاً اشاره شد :

$$\frac{\Delta P}{\Delta f} = K$$

هرگاه $\frac{\Delta Q}{\Delta V} \propto \frac{V}{X}$ برای یک شبکه یا یک باس در دست داشته باشیم می‌توان از روی این نسبت مقدار قدرت

راکتیو تزریق شده به آن منطقه برای ترمیم افت و ولتاژ مشخص ساخت و از روی آزمایش بدست می‌آید.

در حالتی می‌دانیم که وقتی قدرت راکتیو مثلاً Q_{before} و ولتاژ در آن نقطه V_{before} (قبل از موقعی که به آن نقطه

قدرت راکتیو تزریق کنیم حالت معمولی before)

حال یک قدرت راکتیو معلوم به آن نقطه تزریق می‌کنیم و می‌توان ولتاژ را در آن نقطه اندازه گرفت.

$$\frac{\Delta Q}{\Delta V} = \frac{Q_{after} - Q_{before}}{V_{after} - V_{before}}$$

تغییرات $\frac{\Delta Q}{\Delta V}$ نیز قبلاً بدست آمده است هرچه راکتانس آن نقطه کمتر باشد این نسبت بزرگتر خواهد بود. وقتی چند خط در يك باس تلاقی کنند X كوچك بوده و این نسبت بزرگ خواهد بود پس این نسبت بستگی به شرایط شبکه دارد و مقدار آن بطور متوسط $10 - 15 \frac{\text{MVar}}{1 \text{KV}}$ می باشد.

مثال : اگر افت طبیعی در يك نقطه بدون تزریق وار مصنوعی 5KV باشد و تغییرات $\frac{\Delta Q}{\Delta V}$ در آن نقطه برابر $15 \frac{\text{KVAR}}{\text{KV}}$ باشد برای ترمیم 5KV افت ولتاژ چقدر قدرت راکتیو بایستی بدان نقطه تزریق گردد؟

نتیجه مهم : $\frac{\Delta Q}{\Delta V}$ برابر شدت جریان اتصالی در همان نقطه (باس) است.

$$\frac{\Delta Q}{\Delta V} = \frac{V_1 - 2V}{X}$$

حال اگر شکل قبل ولتاژ خروجی اتصال کوتاه شود $V = 0$ از روی مدار مشخص است که

$$I_{S.C} = \frac{V_1}{X} \text{ [A]} \quad R \ll X$$

در حالت بی باری که مدار باز است.

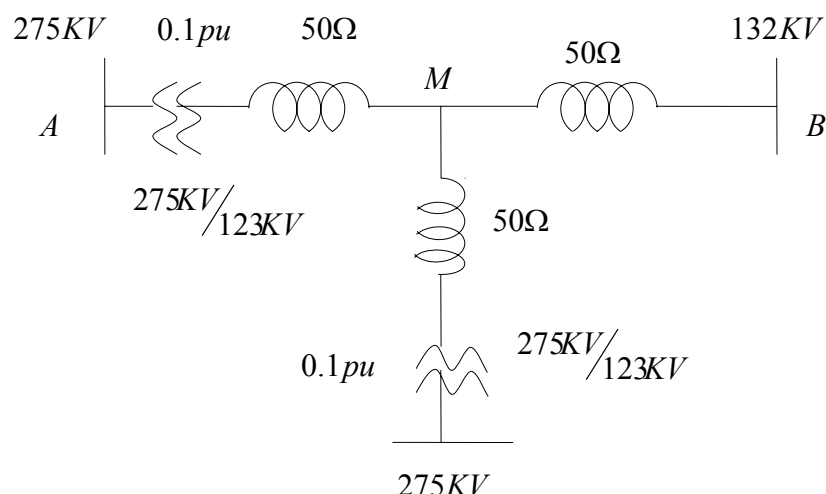
$$\frac{\partial Q}{\partial V} = -\frac{V_1}{X} \quad (V = V_1)$$

$\frac{\partial Q}{\partial V}$ از نظر قدر مطلق برابر شدت جریان اتصال کوتاه است.

$$\left| \frac{\partial Q_P}{\partial V_{Phase}} \right| = I_{S.C, Phase}$$

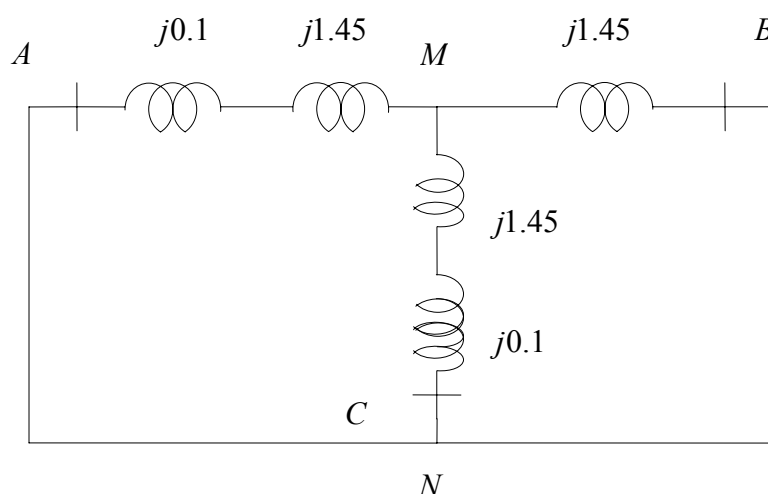
مثال : سه نقطه تغذیه CBA به يك باس مشترك m وصل شده اند نقطه تقذیه A روی 275KV ثابت نگه داشته شده و از طریق ترانس 275/132KV به نقطه m وصل شده اند. راکتانس ترانسفورماتورها $0.1 pu$ می باشد.

راکتانس خط 132KV برابر 50Ω است. نقطه تغذیه B دارای ولتاژ اسمی 132KV بوده و از طریق خط 132KV با راکتانس 50Ω به نقطه m اتصال داده شده است. نقطه تغذیه C دارای ولتاژ اسمی 275KV است و از طریق ترانسفورماتور 275/132KV که دارای راکتانس 0.1 pu و خط 132KV با راکتانس 50Ω به نقطه m وصل شده است. اگر در یک بار معینی ولتاژ خط در نقطه m، 5KV از مقدار اسمی افت پیدا کند حساب کنید قدرمطلق ظرفیت جبران ساز راکتیو (خازن) را که به نقطه m تزریق نمود تا ولتاژ اولیه بدست آید. مقادیر پریونیت در مقدار 500MVA داده شده و از مقاومت خطوط صرف نظر شده است.

مدار معادل حالت اتصال کوتاه

$$Z_b = \frac{132^2}{500} = 34.85\Omega$$

$$X_{MN} = 0.505057\text{ pu} \cong 0.5 \text{ pu}$$

شدت جریان اتصال کوتاه سه فاز

$$Z(\Omega) = Z_{base} \times Z(\text{pu}) = \left(\frac{V}{I_{Full Load}} \right) \times Z(\text{pu})$$

$$I_{S.C.} = \frac{V}{Z_{S.C.}(\Omega)} = \frac{V}{Z_{base} \times Z_{S.C.}(\text{pu})} = \frac{V}{\frac{V}{I_{Full Load}} \times Z_{S.C.}(\text{pu})} = \frac{I_{Full Load}}{Z_{S.C.}(\text{pu})}$$

$$S_{3\text{phase } S.C.} = \sqrt{3} V_{Line} I_{S.C.Line} = \sqrt{3} V \frac{I_{Full Load}}{Z_{S.C.}(\text{pu})} = \frac{S_{Full Load}}{Z_{S.C.}(\text{pu})}$$

$$S_{3\text{phase } S.C.} = \frac{500}{0.5} = 1000 \text{MVA}$$

$$I_{S.C.,Line} = \frac{S_{3\text{phase } S.C.}}{\sqrt{3} V} = \frac{1000 \text{M}}{\sqrt{3} \times 132 \text{K}} = 4373.86 \text{ A}$$

$$\frac{\partial Q_{3\text{phase}}}{\sqrt{3} \partial V_L} = I_{S.C.,Line} \rightarrow \frac{\partial Q_{\text{phase}}}{\partial V_{\text{phase}}} = \frac{\frac{\partial Q_{3\text{phase}}}{3}}{\frac{\partial V_L}{\sqrt{3}}} = \frac{\partial Q_{3\text{phase}}}{\sqrt{3} \partial V_L} \quad \text{در بحث سه فاز}$$

$$\Delta Q_M = \sqrt{3} I_{S.C.,Line} V_L = \sqrt{3} \times 5 \text{KV} \times 4.37386 \text{KA} = 37.88 \text{ MVAR} \quad \text{کل قدرت اکتیو سه فاز در نقطه M}$$

جبران سازها

قدرت انتقالی در یک شبکه غیرواحد بصورت زیر است.

$$\Delta V = \frac{RP + XQ}{V} \quad \text{از رابطه}$$

مشخص است که افت فشار بشدت به مقدار توان راکتیو Q وابسته است.

افزایش عبور جریان خط باعث ایجاد افت I^2R و کاهش ظرفیت حرارتی خط خواهد بود.

یکی از بهترین محلها برای تزریق قدرت راکتیو در محل بار می باشد. برای تزریق قدرت راکتیو سه روش زیر وجود دارد :

1. Static shunt Capacitors and Reactors

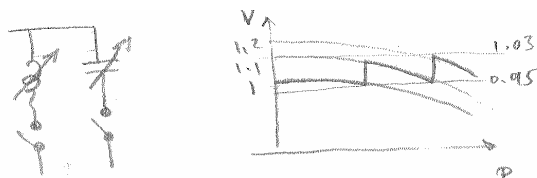
در سیستم های توزیع و فوق توزیع (بهمراه ترانسفورماتورهای تپ چنجر)

خازنهای موازی برای پیش فاز نمودن ضریب قدرت مدارات استفاده می شود. (در مدارات پس فاز بکار می روند) تولیدکننده توان اکتیو

سلفهای موازی پس فاز (در مدارات پیش فاز مثل کابل ها بکار می روند) مصرف کننده توان راکتیو هستند. در هر دو حالت هدف تأمین توان راکتیو Q روی تثبیت مقدار ولتاژ می باشد.

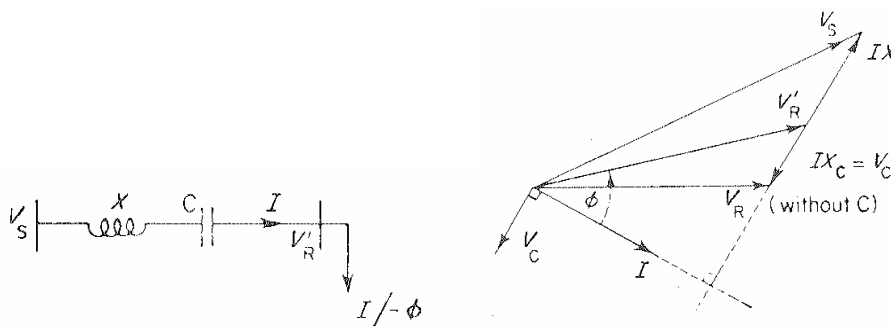
خازنها بصورت مستقیم و یا از طریق سیمپیچ ثالثیه يك ترانسفورماتور به شین متصل شده و مقدار تلفات و افت ولتاژ را کاهش می‌دهند.

بدبختانه با کاهش ولتاژ شین، توان راکتیو تولید شده توسط خازن یا سلف (راکتور) نیز کاهش می‌یابد. همینطور در بارهای روشنایی با افزایش ولتاژ به سمت مقادیر غیرمجاز خروجی خازن موازی نیز افزایش می‌یابد. کنترل ولتاژ در چند مرحله (پله) انجام می‌شود. پس ΔV توسط تولید محلی Q در شین بار با افزایش ولتاژ دو طرف خط کاهش می‌یابد.

2. Series Capacitors

این خازنها بصورت سری با خط انتقال متصل می‌شوند و برای کاهش میزان راکتانس سلفی خط بین شین تولید و مصرف بکار می‌روند. یکی از شرایط خطرناک، وجود اضافه ولتاژ تولیدی در حین عبور جریان اتصال کوتاه از خازن سری خواهد بود که توسط جرعه‌گیرها باتی حفاظت شوند.

(خازنهای سری در خلال خطاها، اتصال کوتاه می‌شوند تا به آنها آسیبی نرسد). (کلیدهای اتصال کوتاه‌کننده معمولاً تریسقدری است).

اختلافات اساسی بین تأثیر خازنهای سری و موازی :

- ۱- در صورتیکه میزان وار موردنیاز بار کم باشد خازنهای سری به تعداد کم استفاده می‌شوند.
- ۲- تأثیر خازن سری در کاهش جریان خط کم است. در صورتیکه شرایط ظرفیت حرارتی خط در نظر گرفته شود خازن موازی تأثیر بیشتری بر جریان خط می‌گذارد.
- ۳- هر گاه افت ولتاژ عامل محدودکننده می‌باشد در آنصورت تأثیر خازنهای سری در اینمورد بیشتر خواهد بود.
- ۴- هرگاه راکتانس کل خط بزرگ باشد خازنهای سری بسیار سودمند بوده و حتی پایداری را نیز بهبود می‌بخشند.

در حقیقت نقش اصلی خازن سری در بهبود پایداری خطوط بلند است.

وقتي در خطوط بسيار بلند خازن سري استفاده مي شود از راکتور موازي نيز براي کنترل ولتاژ حاليهاي کمبار و بي بار استفاده مي شود.

نتايج در نصب خازنهاي سري

۱- افزايش قدرت انتقالي ماکزيمم و بهبود پايداري ماندگار

۲- افزايش بار طبيعي خط $SIL \uparrow = P_C = \frac{V^2}{Z_C} \downarrow$ بار طبيعي

۳- کاهش زاويه انتقال δ در قدرت ثابت $P = \frac{|V_1||V_2|}{X} \sin \delta \downarrow \Rightarrow \delta \downarrow$ ثابت

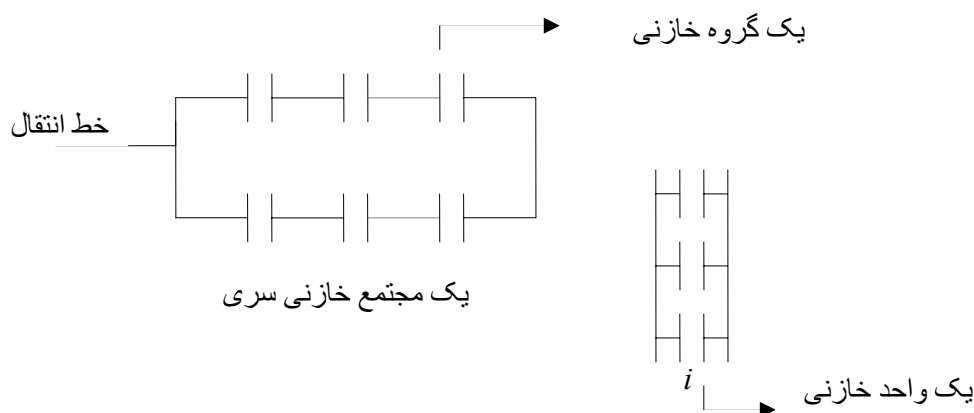
۴- کاهش تلفات خط

۵- کاهش افت ولتاژ و ايجاد پروفيل ولتاژ بهتر در طول خط

۶- بهبود پايداري گذرا

۷- کاهش حساسيت ولتاژ به اختلالات گذرا

محل نصب خازنهاي سري (بسته به عوامل اقتصادي) در يك يا در محل در ابتدا، انتها و وسط خط انتقال است.

3. Synchronous Compensators

جبران سازهای سنکرون

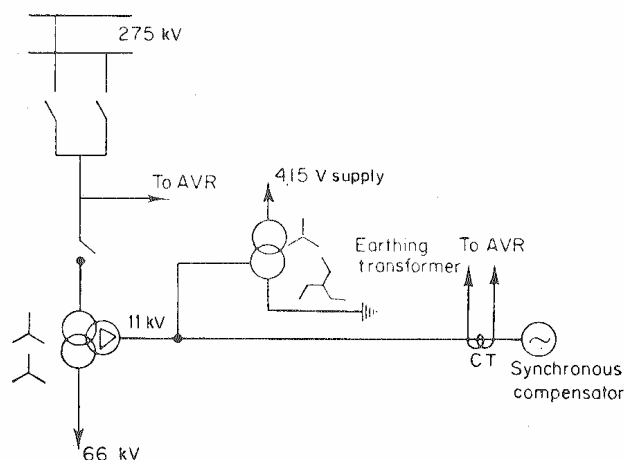
(هم در سيستم فوق توزیع و هم انتقال)

جبران کننده سنکرون در واقع يك موتور سنکرون بي بار است و جذب يا توليد توان راکتیو در آن به مقدار تحريك بستگي دارد.

تلفات آن قابل مقايسه با خازنهاي استاتيک است در حالیکه ضريب قدرت آن غير صفر مي باشد.

در حالت high load بصورت overexcited بعنوان جبران و تنظیم‌کننده ولتاژ بکار می‌رود (بصورت اتوماتیکی).

در حالت light load بصورت underexcited

سیستم AVR مربوط به کمپانزاتور توسط ولتاژ خط 275kV و جریان کمپانزاتور کنترل می‌شود.

این کار باعث ایجاد تغییرات لازم در مشخصه V-Q مربوط به سیستم خواهد شد.

از ویژگی‌های مهم این روش انعطاف عملکرد آن در شرایط بارداري مختلف است. هزینه نصف چینین تاسیساتی نیز بالاست.

برای خطوط بلند HV در انتهای بار با ضریب قدرت کمتر از ۱ این تجهیزات توجیه نمی‌شوند و بجای آنها در قسمت LV از خازن موازی استفاده می‌شود.

۱- کنترل ولتاژ در يك نقطه

۲- تنظیم خط و در نتیجه افزایش قدرت اکتانس و بهبود پایداری سیستم

۳- تأمین قدرت راکتیو در شرایط اضطراری

۴- کاهش نوسانات

4. Static Compensators

جبران‌کننده‌های استاتیک

۱- راکتیو کنترل‌شده با تریستور TCR

۲- TCR و خازن‌های ثابت موازی TCR/FC

۳- خازن سوییچ شده با تریستور TSC

۴- راکتور اشباع شده SR

بررسی اقتصادی میزان ترمیم قدرت راکتیو

مثال : قدرت راکتیو می تواند در محل یا نزدیکتر به بار تولید شود و اینکار به سود و نفع مصرف کننده و هم به تولید کننده است. تولید کننده می خواهد فقط قدرت اکتیو انتقال دهد چون در موارد مصارف خانگی و تجاری فقط به قدرت اکتیو تعرفه پرداخت می شود در این محل برای قدرت راکتیو کشیده شده در شبکه پولی داده نمی شود تلفات خط و سیستم را افزایش می یابد بخاطر وجود مدرک راکتیو و شدت جریان نامی خط افزایش می یابد تول گیس در مصارف که دارای ضریب قدرت پائین تر هستند می خواهد تا ضریب قدرت خودش را بالا ببرد و یا تعرفه الکتریکی مصرف را دو قسمت کند که برای بارهای صنعتی صورت می گیرد.

$$f A \times KVA + B \times KWh \quad \text{يك تعرفه براي KVA موردنظر براي مصرف محل}$$

و يك تعرفه براي انرژی مصرف شده KWA می تواند هم مؤلفه اکتیو دهم مؤلفه راکتیو داشته باشد. حال اگر مصرف کننده بخواهد VAR مورد نیاز خود را تأمین کند KVA پائین می آید و هر ماه یا سال و یا در هر پریود بازای هر KVA پرداخت کسری خواهد داشت و این کار برای کارخانه بطور جسمانی صورت نمی گیرد بلکه آنها بایستی سرمایه گذاری روی کمپاتورها داشته باشد. اگر این سرمایه گذاری انجام نشود بایستی تعرفه بپردازد باید دید چقدر باید مصرف کننده ضریب قدرت خود را بالا برد تا برایش اقتصادی تر باشد؟

$$P_1 : \text{قدرت قبل از اصلاح} \quad \theta_1 : \text{ضریب قدرت تأخیری}$$

$$P_1, \theta_2 : \text{ضریب قدرت بعد از اصلاح}$$

$$KVA = \frac{P_1}{\cos \theta_1} \quad \text{مورد نیاز کارخانه} \quad KVA = \frac{P_1}{\cos \theta_2}$$

$$KVA \text{ در صرفه جویی} = \left(\frac{P_1}{\cos \theta_1} - \frac{P_1}{\cos \theta_2} \right) \cdot A$$

خازنهای موجود در بازار بازای هر KVAR ظرفیت خازن مطرح می شود.

$$P_1 \tan \theta_1 \quad \cos \phi_0 \quad \text{قدرت راکتیو مورد نیاز قبل از اصلاح}$$

$$P_1 \tan \theta_2 \quad \text{بعد از اصلاح}$$

$$KVAR = P_1 \tan \theta_1 - P_1 \tan \theta_2 \quad \text{KVAR مورد احتیاج بوسیله کمپاتورها}$$

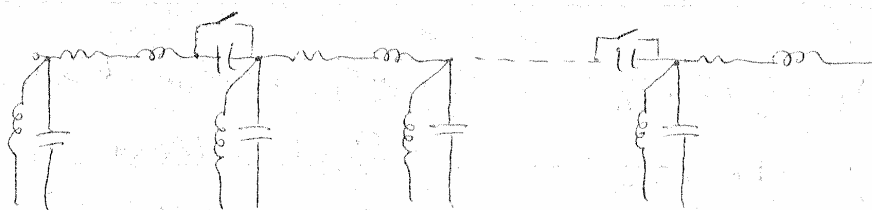
هزینه سالانه مسئله اگر برابر هر KVAR $C' f / KVAR$ سرمایه گذاری شود اگر به بالا ضرب شود کل هزینه سرمایه گذاری است این هزینه در طی عمر خازنها استهلاک دارد برای هر سال استهلاکهای فراوان از جمله استهلاک ارزش پول و نرخ بهره بوجود می آید.

$$C' f / KVAR = \text{هزینه سالانه سرمایه گذاری}$$

$$KVA \text{ خالص} = \left[AP_1 \left(\frac{1}{\cos \theta_1} - \frac{1}{\cos \theta_2} \right) - C' P_1 (\tan \theta_1 - \tan \theta_2) \right]$$

θ_2 متغیر است. می‌توان از این صرفه‌جویی نسبت به θ_2 مشتق گرفته و مساوی صفر قرار دهیم.

$$\sin \theta_2 = \frac{C'}{A} \quad \theta_2 \text{ بیشتر بستگی به هزینه سرمایه‌گذاری سالانه و تعرفه KVA دارد.}$$

خازنهای سری و کاهش افت ولتاژ، یا اتصال کوتاه کردن این خازنهای سری می‌توان فقط بارهای راکتور (سلف) را به مدار آورد. خازنهای سری در مواقع بار زیاد که افت ولتاژ بیشتر مطرح است مورد استفاده است و راکتورها در مواقع بار سبک خازنهای موازی عمده/ کاهش تلفات می‌تواند قابلیت انتقال خط را به حد قابل معینی افزای دهد در خازنهای سری افت ولتاژی را می‌تواند جبران کند از خازنهای موازی برای تقسیم بار بین خطوط استفاده می‌شود چون بار بصورت عکس امپدانس بین خطوط تقسیم می‌شود.

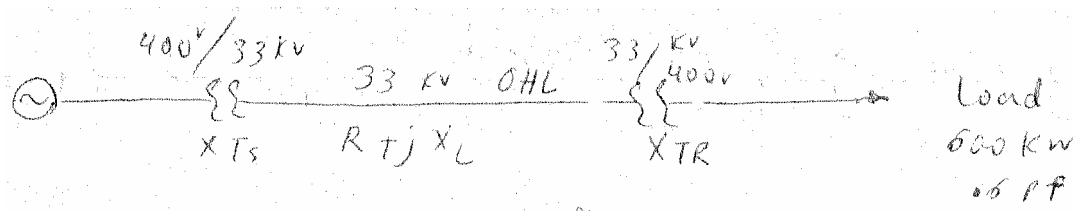
مثال : در شکل زیر می‌خواهیم ضریب قدرت را ابتدا توسط خازن موازی و سپس توسط خازن سری برابر 1 نمائیم. مقدار بار 600KW PF = 0.6 ترانسفورماتور 33KV/400V خط 33KV overhead $R_L + jX_L$ و ترانسفورماتور دیگر 400V/33KV است.

$$X_{TS} = 87 \Omega / \text{pu}$$

$$X_{TR} = 87 \Omega / \text{pu}$$

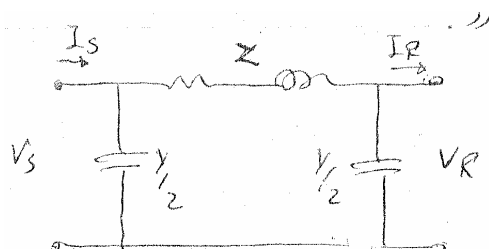
$$R = 6 \mu \Omega / \text{pu}$$

$$X_L = 22 \Omega / \text{pu}$$

قدرت راکتیو لازم برای کنترل ولتاژ یک خط طولانی

خط طولانی را می‌توان بصورت مدار معادل π معادل‌سازی کرد.

بازای اینکه V_R چه مقداری از V_S باشد مقدار قدرت راکتیو لازم برای انتقال یک قدرت معینی را بررسی کنیم. A , B به مشخصات خط مربوط هستند.

$$V_S = (V_R \frac{Y}{Z} + I_R)Z + V_R \quad A = \frac{ZY}{2} + 1 = |A| < \alpha$$

$$V_S = (\frac{ZY}{2} + 1)V_R + Z I_R \quad B = Z = |B| < \beta$$

$$V_r = |V_r| < 0, \quad I_r = |I_r| < -\phi_r \quad \text{طرف دریافتی}$$

$$V_s = |V_s| < \delta_s \quad \text{طرف ارسالی}$$

$$|V_S|^2 = |A|^2 |V_r|^2 + |B|^2 + |I_r|^2 + |A||B||V_r||I_r| [\cos(\alpha - \beta) \cos \phi_r - \sin(\alpha - \beta) \sin \phi_r]$$

ایجاد نول بایستی برحسب قدرت انتقالی نوشته شود تا پارامترها قابل اندازه‌گیری باشند.

$$P_r = V_r I_r \cos \phi_r \quad Q_r = V_r I_r \sin \phi_r$$

$$I_r = I_p + j I_q \quad I_r^2 = I_p^2 + I_q^2$$

$$I_p = \frac{P_r}{V_r} \quad I_q = \frac{Q_r}{V_r}$$

$$V_S^2 = A^2 V_r^2 + B^2 \left(\frac{P_r^2}{V_r^2} + \frac{Q_r^2}{V_r^2} \right) + 2AB P_r \cos(\alpha - \beta) - 2AB Q_r \sin(\alpha - \beta)$$

برای یک شبکه قدرت اکتیو و راکتیو انتقالی Q_r, P_r در دست باشد، بازای اینکه V_r دارای چه نسبتی با V_S

باشد Q_r را می‌توان مشخص ساخت و از روی آن می‌توان دید چقدر کمپاتر نمودن در پایان خط لازم است.

اقتصادی و راحت‌ترین راه برای کنترل ولتاژ ترانس‌های مجهز به tap changing هستند.

کنترل ولتاژ می‌تواند بصورت استفاده از خازنهای سری و موازی یا با استفاده از راکتور نیز باشد که قبلاً

بحث آن رفت. این ترانس‌ها به ترتیبات مختلف می‌توانند در خط استفاده شوند: دو عدد ترانسفور مانند

تپ‌چنجر در دو طرف خط

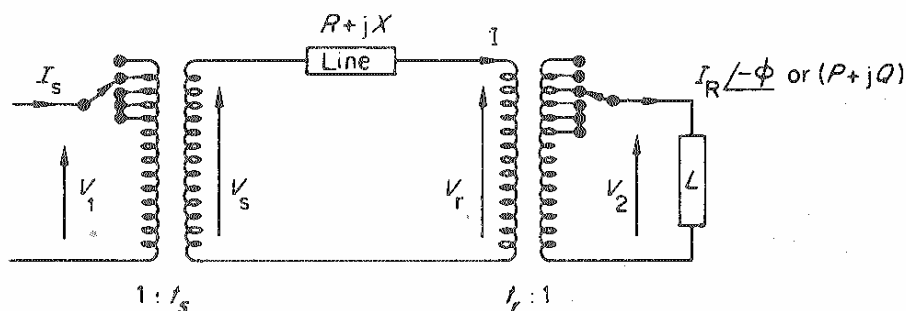
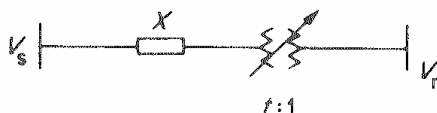
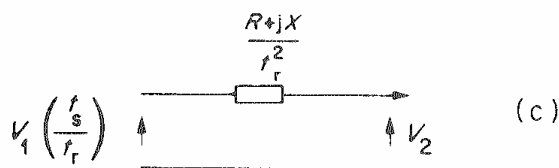
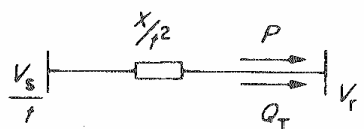

Figure 5.10 (a) Coordination of two tap-changing transformers in a radial transmission link.

(b)

(c)

Figure 5.10 (b) and (c) Equivalent circuits for dealing with off-nominal tap ratio. (b) single transformer (c) two transformers.

تنظیم واحد

V_1 ولتاژ اسمی nominal voltage

t_s تنظیم off- nominal

V_s ولتاژ حقیقی actual voltage

t_r تنظیم off- nominal

V_r actual voltage

تنظیم واحد

V_2 actual voltage

t = of nominal tap ratio Or perunit tap setting نسبت ترانس ها

t_s, t_r نسبتی از نسبتهای اسمی ترانسفورماتورها fraction of nominal transformation ratio

نسبت ترانس ها وقتی تیپینگ صورت می گیرد به نسبت ترانس وقتی که تپ صورت نمی گیرد یعنی (در حالت عادی)

$$t_s = \frac{\text{tap ratio}}{\text{no min alratio}}$$

$$t_s = \frac{\left(\frac{T}{P}\right)_{\text{tap}}}{\left(\frac{T}{P}\right)_{\text{nominal}}}$$

مثلاً اگر نسبت اسمی ترانس ۱ و ۲ $6.6/33^{\text{KV}}$ باشد و وقتی که تیپینگ انجام می‌شود نسبت ترانس به $6.6/36$ تبدیل می‌شود (تیپینگ در step های مختلف صورت می‌گیرد).

$$t_s = \frac{36/6.6}{33/6.6} = \frac{36}{33} = 1.09 \quad t_s.t_r = 1 \rightarrow t_r = 0.917$$

$$\text{اگر } t_s.t_r = 1$$

$$V_s = V_1 t_s$$

$$V_r = t_r V_2$$

برای جبران کامل افت ولتاژ و برای داشتن حداقل tap cho در کنترل ولتاژ بایستی داشته باشیم :

$$t_r.t_s = 1$$

$$\bar{V}_s = \Delta \bar{V} + \bar{V}_r$$

$$t_s V_1 = I_2 t_r V_2$$

$$I_2 = \Delta V = \frac{RP + XQ}{V_r = t_r V_2}$$

$$\Delta \bar{V} = V_1 \left(\frac{t_s}{t_r}\right) - \bar{V}_2 \equiv \frac{\frac{R}{t_r^2} P + \frac{x}{t_r^2} Q}{\bar{V}_2}$$

$$\begin{cases} t_s V_1 = t_r V_2 + \frac{RP + XQ}{t_r V_2} \\ t_r.t_s = 1 \end{cases} \rightarrow t_s V_1 = \frac{V_2}{t_s} + \frac{RP + XQ}{\frac{V_2}{t_s}} \quad \text{طرفین در } \frac{t_s}{V_1} \text{ ضرب}$$

$$t_s^2 = \frac{V_2}{V_1} + \frac{RP + XQ}{V_1 V_2} . t_s^2 \quad \frac{V_2}{V_1} = t_s^2 \left(1 - \frac{RP + XQ}{V_1 V_2}\right)$$

$$t_s^2 V_1 V_2 - V_2^2 = (RP + XQ) t_s^2$$

بازای یک مقدار قدرت انتقالی از خط و بازای اینکه V_2 چه نسبتی از V_1 باشد t_r, t_s را مشخص سازیم و خواهیم افت ولتاژ متوسط ترانس مجهز به tapch کمپانزه باشد یعنی $V_1 = V_2$ باشد خواهیم داشت :

$$t_s = \sqrt{\frac{V_2/V_1}{1 - \frac{RP + XQ}{V_1 V_2}}} \xrightarrow{V_1=V_2} \sqrt{\frac{1}{1 - \frac{RP + XQ}{V_1^2}}}$$

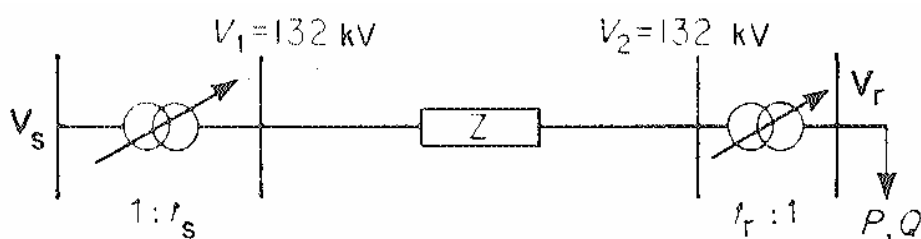
$$V_2 = \frac{1}{2} \left(t_s^2 V_1 \pm t_s \sqrt{t_s^2 V_1^2 - 4(RP + XQ)} \right)$$

برای یک مشخصه معینی از خط و برای یک اتصال یک قدرت معینی و یک تصحیح معینی با داشتن V_1 می‌توان ولتاژ V_2 را مشخص ساخت.

مثال- يك خط انتقال ۱۳۲KV از طريق ترانسفورماتور 11/132 KV تغذيه مي‌شود. در طرف ديگر خط (طرف بار) اين ولتاژ توسط ترانسفورماتور ديگر 132/11 KV کاهش مي‌يابد. امپدانس كل خط و ترانسفورماتورها در طرف 132 KV برابر $25 + j66\Omega$ است.

هر دو ترانسفورماتور، داراي سيستم تپ چنجر هستند كه در آنها حاصلضرب تنظيمات طرف off- nominal برابر واحد است.

اگر بار انتهاي خط برابر 100MW در ضريب قدرت ۰/۹ پس‌فاز باشد در آنصورت تنظيمات $t_s.t_r = 1$ تپ‌چنجرها را براي ثابت نگه‌داشتن ولتاژ شين بار در 11KV محاسبه كنيد (توان مثبت 100MW).

$$V_s = V_r = 132KV = 1pu$$

حالت جبران كامل مي‌باشد (طبق شرايط مسئله)

$$t_s \times t_r = 1$$

$$Z_{un} = 25 + j66\Omega = 0.014 + j0.38 pu$$

$$\text{load} = P + jQ = 100MW + j48.3MVAR = 1 + j0.483 Pu$$

از معادله كلي

$$1 = \frac{1}{2} \left[(t_s^2 \cdot 1) \pm t_s \sqrt{(t_s^2 \cdot 1^2 - 4(0.014 \times 0.38 \times 0.483))} \right]$$

$$2 = t_s^2 \pm t_s \sqrt{t_s^2 - 1.28}$$

$$(2 - t_s^2)^2 = t_s^2 (t_s^2 - 1.28) \rightarrow t_s = 1.21 \rightarrow t_r = \frac{1}{1.21} = 0.83$$

شرايط عادي براي تپ‌چنجر بيش از ۲۰ درصد نمي‌باشد و مقادير بدست آمده كمتر از حالت معمول است. بنابراين لازم است براي تثبيت ولتاژ در شين بار از تزريق وار نيز استفاده شود.

دقت شود كه اين ترانسفورماتورها مقدار قدرت راكتيو را تغيير نمي‌دهند بلكه با افزايش نسبت تنظيم t_s (با کاهش t_r) جريان خط افزايش مي‌يابد.

$$I = 100A \quad \text{قبل از تپ‌چنجر}$$

$$\text{ratio } 1:1$$

$$\frac{I'}{100} = \frac{1.1}{1} \rightarrow I' = 100 \times 1.1 \quad \text{بعد از تپ‌چنجر}$$

$$\Delta V_L' = 1.1 \Delta V_L$$

از طرف ديگر افزايش ولتاژ ثانويه (كاهش t_r) نيز باعث افزايش اين افت ولتاژ (افزايش جريان) خواهد بود.

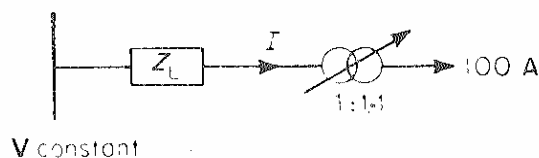

Figure 5.12 Effect of tap changing on line current and voltage drop.

ترکیب ترانسفورماتورهای تنظیم Tap-changing و تزریق توان راکتیو

در بعضی از منابع $t_r = a_2$, $t_s = a_1$ per unit tap setting

در طرف دریافتی وقتی t_r را کاهش می‌دهیم شدت جریان در این قسمت افزایش می‌یابد و لذا با کاهش t_r که می‌خواهیم افت ولتاژ را جبران کنیم از طرف دیگر شدت جریان را افزایش داده‌ایم. پس بایستی توجه داشت این ترانس‌ها را در خطوطی بکار برد که دارای امپدانس کمتری باشند.

این ترانس‌ها حداکثر تا 20% ولتاژ را کنترل کنند اگر ترمیم ولتاژ بیشتر از آن مورد احتیاج باشد لازم است ترانسفورماتورها را همراه با سایر کمپانزاتورها مثل خازنها یا موتورهای سنکرون استفاده کنیم که آنها به ثالثیه ترانسفورماتورهای سه‌سیم‌پیچه اتصال پیدا می‌کنند.

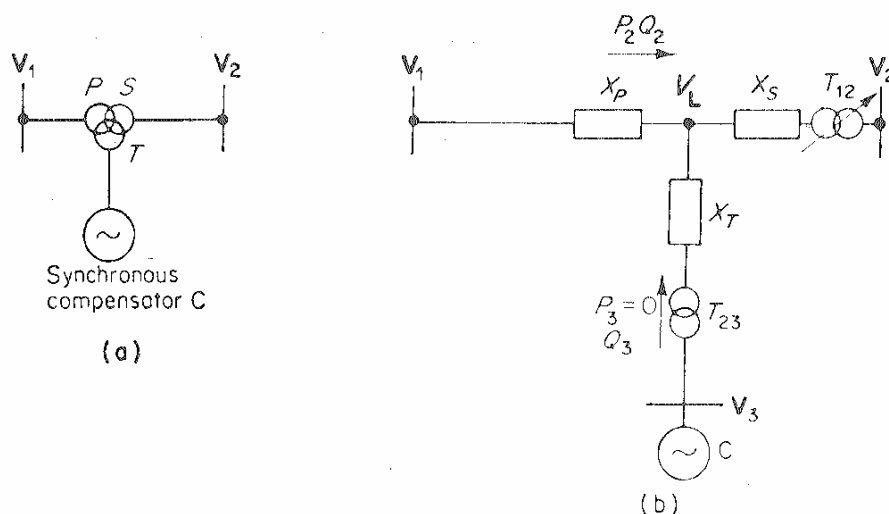

Figure 5.13 (a) Schematic diagram with combined tap changing and synchronous compensation. (b) Equivalent network.

برای انتقال یک قدرت معینی و بازای اینکه ولتاژ ثانویه چه نسبتی با ولتاژ اولیه داشته باشد و با توجه به محدود بودن setting , tap های این ترانس مقدار قدرت راکتیوی که این کمپانزاتور بایستی بدهد چقدر باید باشد؟

در طرف ثالثیه $P_3, Q_3 = 0$ افت ولتاژ در نقطه V_1 تا V_n با صرف نظر از R

$$\Delta V = \frac{X_P Q_2 / 3}{V_n} = X_P \frac{Q_2}{\sqrt{3} V_b} \quad V_L = \sqrt{3} V_n$$

$$\delta V = X_P \frac{P_2}{\sqrt{3}V_L}$$

$$(V_n + \Delta V)^2 + (\delta V)^2 = V_1^2$$

$$(V_L^2 + X_P Q_2)^2 + (X_P P_2)^2 = 3V_1^2 V_L^2$$

$$V_{1L} = \sqrt{3}V_1$$

$$V_L^4 + X_P^2 Q_2^2 + 2X_P Q_2 V_L^2 + X_P^2 P_2^2 = V_{1L}^2 V_L^2 = 0$$

$$V_L^4 + (2X_P Q_2 - V_{1L}^2)V_L^2 + (X_P^2 Q_2^2 + X_P^2 P_2^2) = 0$$

$$V_L^2 = \frac{(V_{1L}^2 - 2X_P Q_2)}{2} \pm \frac{1}{2} \sqrt{V_{1L}^2 (V_{1L}^2 - 4X_P Q_2) - 4X_P^2 P_2^2}$$

190

Example 5.4 A three-winding grid transformer has windings rated as follows: 132 kV (line), 75 MVA, star connected; 33 kV (line), 60 MVA, star connected; 11 kV (line), 45 MVA, delta connected. A synchronous compensator is available for connexion to the 11-kV winding.

The equivalent circuit of the transformer may be expressed in the form of three windings, star connected, with an equivalent 132 kV primary reactance of 0.12 p.u., negligible secondary reactance, and an 11 kV tertiary reactance of 0.08 p.u., both values expressed on a 75 MVA base.

In operation, the transformer must deal with the following extremes of loading:

- Load of 60 MW, 30 MVA_r with primary and secondary voltages governed by the limits 120 kV and 34 kV; synchronous compensator disconnected.
- No load. Primary and secondary voltage limits 143 kV and 30 kV; synchronous compensator in operation and absorbing 20 MVA_r.

Calculate the range of tap changing required. Ignore all losses.

روش دیگر مورد استفاده از ترانس‌های مجهز به tap chan در خطوط برای کنترل جریان قدرت راکتیو است
VAR

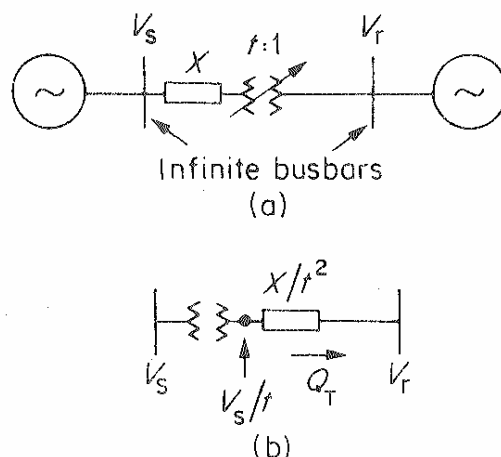

Figure 5.15 (a) Two power systems connected via a tap-change transformer. (b) Equivalent circuit with impedance transferred to receiver side.

اگر V_r, V_s ثابت باشند و ترانس مجهز به t.ch با nominal ratio t باشد می‌توان مدار را بصورت زیر در نظر گرفت :

تمام پارامترها را به سمت راست ترانس می‌توان انتقال داد.

$$\Delta V = \frac{V_s}{t} - V_r = \frac{X}{t^2} \frac{Q_r}{V_r} \quad \text{افت ولتاژ در خط}$$

$$Q_r = (V_s v_r t - V_r^2 t^2) \frac{1}{X} \quad \text{اگر طرفین به } \frac{V_r \cdot t^2}{X} \text{ ضرب شود.}$$

تحت این شرایط داریم :

$$V_s = V_r = V$$

$$tV^2(1-t) \frac{1}{X} = Q_T \quad \text{قدرت اتصال کوتاه} \quad S = \frac{V^2}{X}$$

$$St(1-t) = Q_T$$

Q_T مثبت است. V_s بزرگتر از V_r بوده و جریان از باس V_s بطرف V_r است. $t < 1$

Q_T منفی است. V_s کمتر از V_r بوده و جهت جریان قدرت راکتیو از V_r به طرف V_s است. $t > 1$

بنابراین با تنظیم مناسب ترانسفورماتور تبدیل مقدار توان راکتیو بین دو ناحیه کنترل می‌شود. در حالت پیشرفته می‌توان از تعداد دو ترانسفورماتور تنظیم تبدیل موازی بین دو ناحیه استفاده نمود. هرگاه یکی از ترانسفورماتورها در نسبت تبدیل off-nominal برابر 1:1.1 و دیگری در جهت مخالف یعنی 1:0.8 تنظیم

شوند در آن صورت جریان گردشی متناسب با توان راکتیو در حلقه بین دو ترانسفورماتور ظاهر می شود. این روش بنام Tap Stagger یا اتصال قابل تغییر نامیده شده و راه حل مناسبی برای جذب توان راکتیو می باشد.

ترانسفورماتور تقویت

Booster Transformers

Booster transformer = دو نوع هستند و ترانس های تنظیم کننده یا regulating trans هستند که ولتاژ را در جهت طولی تغییر می دهند (که قبلاً توضیح داده شده است) ترتیب سیم پیچ های سری و تحریک که در مدار قرار می گیرند صورت می گرفت در این ترانس ها سیم پیچ تحریک و سری از یک باس گرفته می شود. افزایش ولتاژ خواهیم داشت بدون Phase shift

تحریک سیم پیچ سری از خود همان فاز است. در حالیکه در حالت قبل تحریک سیم پیچ سری از دو فاز دیگر گرفته می شد که 90 نسبت به ولتاژ دیگر فاز اختلاف فاز دارند.

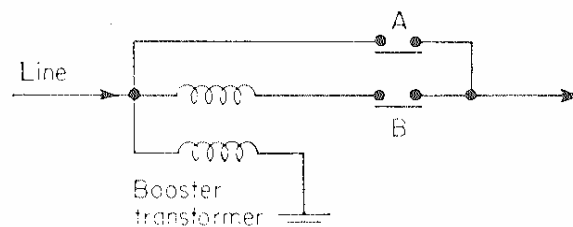
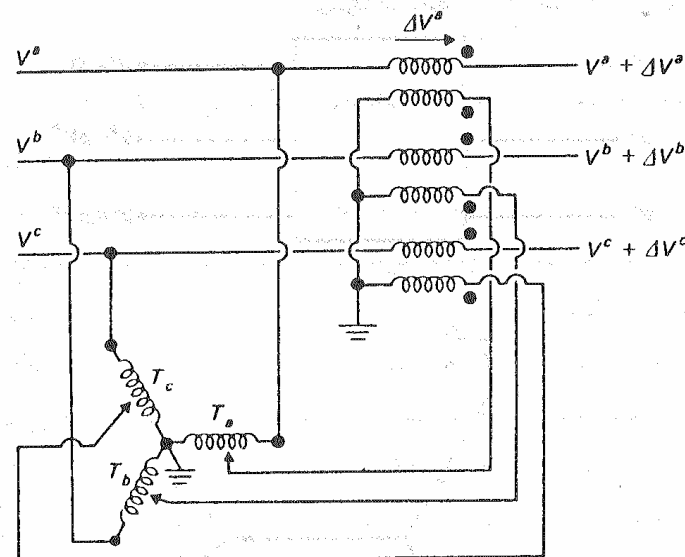

Figure 5.16 Connexion of in-phase booster transformer. One phase only shown.

(الف)

(ب)

ترانسفورماتور تنظیم مخصوص تنظیم دامنه ولتاژ

Example 5.5 In the system shown by the line diagram in Figure 5.17 each transformer T_A and T_B have tap ranges of ± 10 per cent in 14 steps of 1.43 per

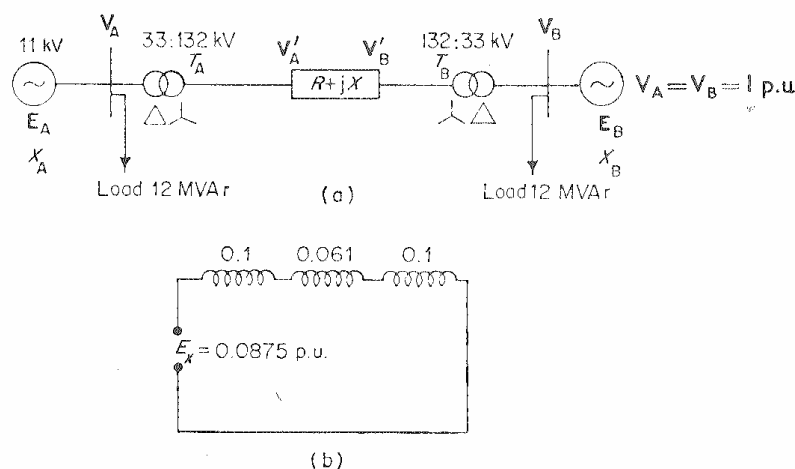
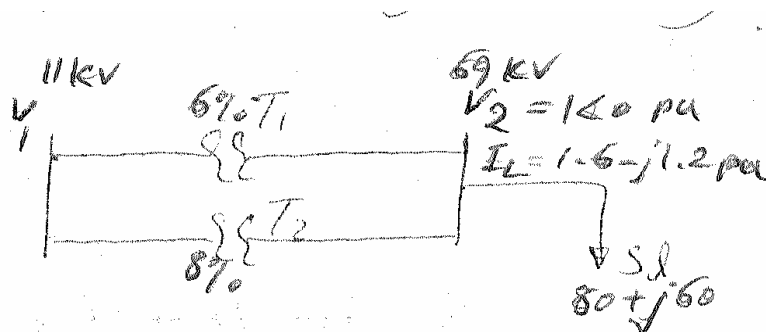

Figure 5.17 (a) Line diagram of system for Example 5.5. (b) Equivalent network with voltage boost E_x acting.

cent. Initially $V'_A = V'_B$ and hence no power or var transfer takes place through the line. It is required to calculate the magnitude of the circulating current resulting from an in-phase boost of 8.75 per cent on T_A , with the busbar voltages maintained constant by automatic voltage regulators on generators A and B. The plant data are as follows expressed on a 20 MVA base, resistance ignored. Generators A and B: 20 MVA, $X = 0.2$ p.u. Transformers T_A and T_B : 20 MVA, 132/33, $X = 0.1$ p.u.; 132 kV line, 8 km, $X = 3.85 \Omega = 0.061$ p.u.

مثال - در شکل زیر 2 ترانسفورماتور بطور موازي مورد بهره‌برداري قرار گرفته و قدرت را بين باس $V_1 = 11KV$ و باس $V_2 = 69KV$ انتقال مي‌دهند. S_L قدرت بار دريافتي $80MW + j60MVAR$ و تحت ولتاژ 50MVA تغذيه مي‌شود دو ترانسفورماتور داراي قدرت 50MVA مساوي هم بوده و ولتاژ نامي آنها $11/69KV$ است. دو ترانس قدرت 100MVA را تغذيه مي‌نمايند.

حال اگر امپدانس این ترانس ها با هم برابر بودند قدرت بطور مساوي بين دو ترانس تقسيم مي شد مسئله اي نبود اما امپدانس ترانس ها متفاوت است. $X_{T1} = j.06$, $X_{T2} = j.08$ است،

وقتي نسبت ترانس ها $\frac{1}{1}$ است يعني بدون تغيير دادن t.ch بار بطور مساوي بين آنها تقسيم نخواهد شد چون امپدانس ترانس 1 کمتر است Overload مي شود ولي T_2 تحت شرايط under load مورد استفاده قرار مي گيرد حال اگر بوسيله تغييرات نسبت ترانس ها تا چه اندازه مي توان بارها را بطور مطلوب بين ترانس ها تقسيم نمود. ميدانيم نسبت هر يك از ترانس ها بين 90-110% از نسبت نامي $a^0 = 11/69KV$ در 32 مرحله يا پله step بطوريكه در هر مرحله يا پله $5/8\%$ تغيير يابد.

Nominal ratio تغيير پيدا خواهد كرد (هر کدام از اين 32 پله $5/8\%$ ولتاژ را تغيير خواهند داد).

حل : در صورتيكه هيچ اصلاحي صورت نمي گيرد حل مي كنيم پس بررسي مي كنيم كه با تغييرات مناسب بار را به شكل مطلوب مي توان بين دو خط تقسيم نمود :

$$S_b = 50MVA$$

$$V_b = 11KV, 69KV$$

چون 69KV ولتاژ V_2 را 1 پريونيت در نظر گرفته ايم.

$$I_L = 1.6 - j1.2 \quad S = VI_L^*$$

با داشتن شدت جريان مي توان شدت جريان هر خط را بدست آورد به نسبت عكس امپدانس ها.

$$I_{L1} = \frac{j.08}{j.08 + j.06} I_L = .914 - j.686 \text{ Pu}$$

$$I_{L2} = \frac{j.06}{j.08 + j.06} I_L = .686 - j.514 \text{ Pu} \quad \frac{|I_{L2}|}{|I_{L1}|} = \frac{6}{8} = .75$$

$$|I_{L1}| = 1.14$$

طرف 1 14 درصد Over load كار مي كند

$$|I_{L2}| = .86$$

طرف 2 14 درصد Under load كار مي كند

اختلاف ولتاژي كه مي خواهيم ايجاد كنيم فرض مي كنيم اختلاف ولتاژ ΔV در بين ثانويه ترانس 1 و ثانويه ترانس 2 وجود مي آوريم و اين اختلاف ولتاژ بايستي موجب ايجاد يك شدت جريان دوراني V_{I_L} كه از شدت جريان خط L_1 كم و به شدت جريان خط L_2 اضافه نمايد.

$$\Delta V \text{ اختلاف ولتاژ بين ثانويه } T_1 \text{ و ثانويه } T_2 \text{ شدت جريان دوراني } I_C = \frac{\Delta V}{Z_{\text{Loop}}} \text{ فرض مي شود تغييرات 1tap}$$

را فقط در يك ترانس انجام مي دهيم tap هاي T_2 را ثابت نگه داشته و tap ترانس 1 را مقداري افزايش مي دهيم

پس نسبت ترانس 2 روي مقدار نامي ثابت نگه مي‌داريم روي ترانس 1 به اندازه Δa افزايش مي‌دهيم :

$$a^0 = 11/69 \text{ KV}$$

$$T_2 : a^0 \rightarrow t_2 = \frac{a^0}{a^0} = 1$$

$$T_1 : a^0 + \Delta a \rightarrow t_1 = \frac{a^0 + \Delta a}{a^0} = 1 + \frac{\Delta a}{a^0}$$

$$T_2 \Delta a^0 = \frac{V_1}{V_2}$$

$\Delta a \cdot a_0 \rightarrow 0$ مقدار كوچكي است پس

اگر صورت و مخرج كسر را به V_2 تقسيم كنيم ΔV بر حسب Pu بدست مي‌آيد.

$$T_1 a^0 + \Delta a = \frac{V_1}{V_2}$$

$$\Delta V = \frac{V_1}{a_0} - \frac{V_1}{a_0 + \Delta a} = \frac{V_1(a_0 + \Delta a) - V_1 a_0}{a_0(a_0 + \Delta a)} = \frac{V_1 \Delta a}{a_0^2 + \Delta a \cdot a_0} \cong \frac{V_1 \Delta a}{(a_0)^2}$$

$$\frac{\Delta V}{V_2} \cong \frac{V_1}{V_2} \cdot \frac{\Delta a}{a_0^2} \text{ Pu } (\Delta V)_{\text{Pu}} \cong \frac{\Delta a}{a_0} \text{ Pu} \quad \text{به } V_1 = 1 \text{ Pu يا بر حسب پريونيت}$$

با داشتن شدت جريان دوراني مي‌توان نسبت ترانس را بدست آورد.

$$I_C = \frac{\Delta a / a_0}{j./4} = \frac{\Delta V}{\Sigma X}$$

بصورت ترسيمي مي‌توان

$$\begin{cases} I_1 = I_{L1} - I_C \\ I_2 = I_{L2} + I_C \end{cases} \rightarrow |I_{L1} - I_C| = |I_{L2} + I_C|$$

چون I_C فقط مؤلفه راکتيو دارند لذا $I_C = -jb$ (در كتاب $a \rightarrow b$ نوشته شده است)

$$-ja = \text{قدر مطلق شدت جريان دوراني}$$

$$|914 - j.686 + ja| = |.686 - j.514 - ja| \rightarrow a = .238$$

$$\frac{\Delta a}{a_0} = I_C (j.14) \rightarrow \frac{\Delta a}{a_0} = .0333 \text{ Pu} \rightarrow \begin{cases} t_2 = 1 \\ t_1 = 1 + \frac{\Delta a}{a^0} = \pm .0333 \end{cases} \quad \text{كل تغييرات}$$

در هر مرحله فقط $5/8\%$ اين نسبت تغيير پيدا مي‌كند.

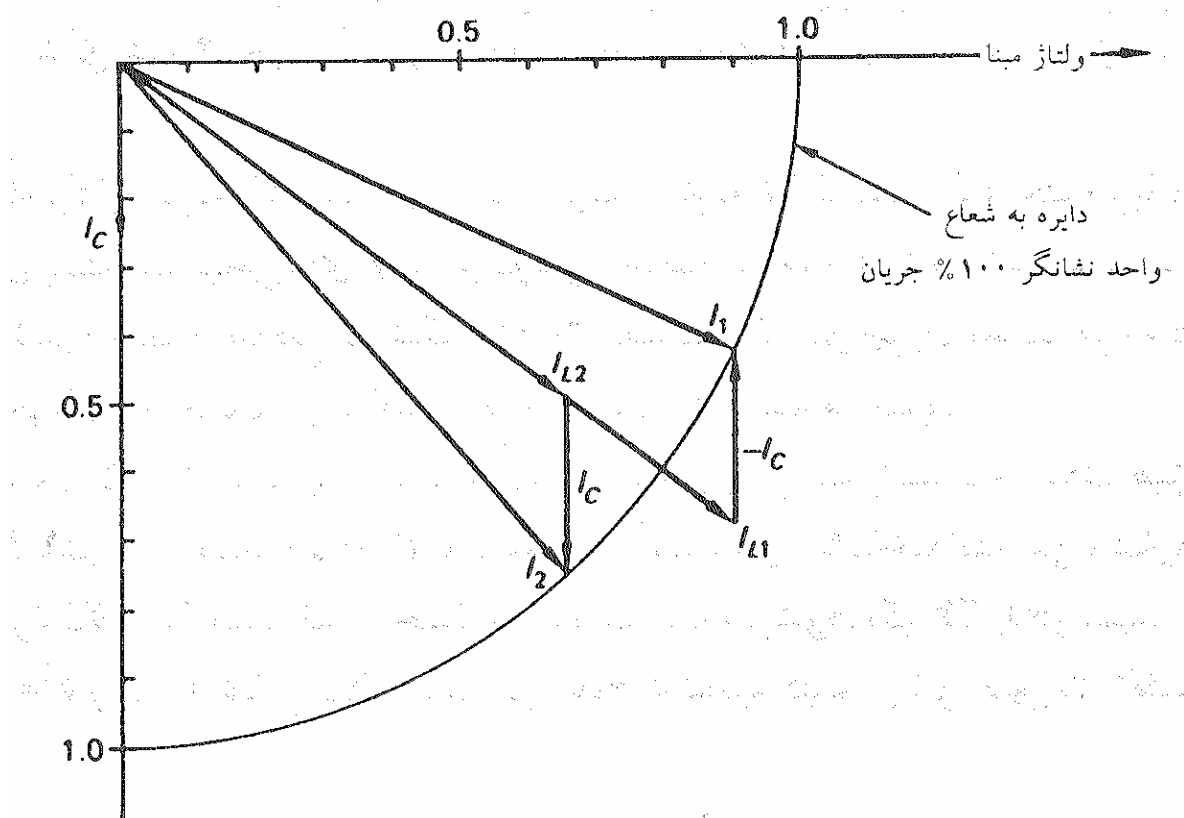
$$\text{تعداد پله} = \frac{t}{\text{تعداد پله}}$$

$$\frac{.0333}{(5/8) \frac{1}{1000}} = 5.33 = \text{تعداد پله}$$

تعداد پله‌ها

اگر ترانسفورماتور T_1 را 6 پله تغییر بدهیم اختلاف ولتاژ باعث می‌شود بار بطور مساوی بین خط تقسیم شود این 6 پله خوب است. اگر 3 پله یکی را افزایش می‌دهیم (T_1) دیگری را 3 پله کاهش دهیم (T_2) و بدین ترتیب به 6 پله برسیم.

روش ترسیم آموزنده است. I_C در خلاف جهت I_{L1} است. مقدار I_C بایستی طوری انتخاب شود که I_{L1} بعد از I_C روی دایره بیفتد و I_C روی شدت جریان I_{L2} اضافه شده و آنرا روی دایره بیندازد.

محاسبه جریان گردشی به روش ترسیمی

Voltage Stability

Voltage Control in Distribution Networks

Voltage Control in Long Lines